

egyformán elhintetik és a talaj hajdina vagy rozsral bevettetik. Egy vagy kétévi gabonatermesztés, — néha 2 évi gabona és 2 évi takarmánytermesztés után ismét kizárólag erdő foglalja el a földet.

Végre előfordul azon eset is, miszerint az erdő letaroltatik vagy teljesen kiirtatik és több éves mezei termelés foglalja helyét. Az utolsó évi gazdasági vetéssel azután erdei magvakkal kihintése vagy mesterséges ültetés által ismét a fatenyésztés folyamatba vétetik. *)

Tagosítás és parasztgazdaság. **)

Az újabb kornak nevezetesebb vívmányai közé tartozik a birtokviszonyok rendezését illetőleg: a tagosítás. Valamint jótékony az az elforgácsolt mező birtokokra nézve, melyek megművelésénél temérdek idő ment veszendőbe a munkás erőknél egy részecsről a másikra való áthelyezésénél: épen oly jótékony az az erdőkre nézve, melyekbe minden oldalról igyekeztek a volt jobbágyok betolakodni, irtva, pusztítva, hogy földjeiket, rétjeiket szaporítsák; de különösen a legelő nyeresége volt mindenkor főcéljuk. Következése ezen eljárásnak az összevissza szaggatott erdőség, a sok cseplyés, és különösen az, hogy erdős vidékeinken a lakosság gazdaságának főcélja a marhatenyésztés, mert a szabad legelő használat önmagától vitte rá a népet. Ez is valami az őskori nomád reminiscentiákból.

Tudjuk, hogy megfelelő marha-állomány főtényezője a mezőgazdaságnak; de tagadhatlan az is, hogy az oly marhatartás, mely főleg legeltetésen alapszik, nem igen eredményez trágyát a gazdaság számára, s különösen nem az, hol a marhát tavasszal azért veszik meg, hogy nyáron át legelőn fölkapjon s ősszel nyeresémes eladás által pénzt hozzon a gazda zsebébe. Tekintélyes, ily célra tartott marhacsordák kolompjai csengése zavará eddig erdeink magányát, irgalom nélkül legelve le a vágásokat; a gazdák zsebébe szép összeg pénzt hozott, — de az erdő birtokos szomorodva nézi elsatnyúlt erdeit.

Ezen jövedelmi forrás kedves volt a jogélvezők előtt, de hogy is ne: pénzt hozott a zsebbe, t. i. a tüszőbe, — s a mellett kényelmes

*) Az ideiglenes erdőirtásokról (mezei termeléssel kapcsolatban) jelen füzetünk 264 lapján egy tapasztalt erdőgazda tollából kimerítőbb közlést adhatunk.

S z e r k.

**) Ámbár az itt közölt nézetekkel minden tekintetben egyet nem érthetünk, mindazonáltal a kívánatos eszmecsere előidézése végett közzé tesszük. W.

is volt. Parlagon hevert a föld, vagy jól-rosszul megművelve hozott annyit, mennyi szükséges vala arra, hogy legyen kenyér a háznál; a főjövedelmet az uraság erdeje volt kénytelen szolgáltatni.

Innen van az, hogy a földnép tagosításoknál nagy és fő súlyt fektet a legelőre. A mennyiben a marhatartás alapfeltételeihez tartozik a mezőgazdaságnak, annyiban mi helyesnek s jogosnak tartjuk e követelést, s azt, hogy az illetők igyekeztek legelő illetményüket lehető nagy mértékben kiterjeszteni. Ennek következtében természetesen vagyunk kénytelenek elismerni azt is, ha legelő illetményüket letarolják, kegyelem nélkül levágván minden fát, bokrot, azon reményben, hogy helyén majd buja fű fog tenyészni, melytől megdagad a tehén tölgye, meghizik az ökör, felkap a tinó.

Azonban nézetünk szerint ezen legelő-illetmény kihatásánál nem jártak el az illetők mindig úgy, mint kellett volna. Legelőül oda tolták a népnek a legkövesebb, sziklásabb s meredekebb helyeket, sőt gyakran a kártételnek igen kitett helyeket nyakukba veték, csak hogy szabaduljanak tőle. Az értelmetlen nép, a melynek csak legelő kell, a mely nem számít a jövőre, levágja e helyeket; pár évig lesz rajta fű, azután lassan lassan a szétapozott földet lemossa a vizár s évek multán az erdő helyén sziklás parlaglejtő fog állani, melyen majd csak a kecske talál tápot, s melyet csak is az közelíthet meg. Oly területek lesznek haszonvehetlenné, melyek helyes gazdálkodás mellett tartamos jövedelmet hoztak volna, s közel fekvén az utakhoz olcsón kiszállítható faanyagokat termelhetének.

Mily máskint van ez ott, a hol oly terek hasítottak ki legelőül, melyek művelhető talajjal birnak! Alig múlt el pár év a tagosítás után, s a parasztgazdák legelő-illetményüket föloszták egymás között, s maga részét mindenik szántóföldre, rétté, kertté alakítá át. Sivár borókások helyén luczernásokat és zsenge gyümölcsösöket lát a szem, s az istállózás, bár a távol homályában dereng, — de már sejtelmével bir a földnép s idővel önmagától jön reá.

Nem lehet eléggé felhívni a tagosítással foglalkozók figyelmét az előbbiekben mondottakra, s nem lehet eléggé inteni erdei birtokosainkat, hogy félre téve a pillanatban érdeküknek szolgáló csalóka előnyt, tekintsenek a jövőbe is. A néppel tett jó, idővel vissza esik reájuk; eljön az idő, midőn ezen kitett helyek nagy jövedelmi forrást képeznek; — s nem lehet eléggé figyelmeztetnünk törvényhatóságainkat, hogy a nemzet-vagyon ily elpazarlásának a hol lehet utját állják, s oda törekedjenek: hogy a legelő-illetmény legelőül tartamo-

san használható helyeken hassittassék ki. Ha pedig kényszerüségből ily helyeket kell a községek birtokába átjuttatni, ott arra kell befolyjni, hogy a meggondolatlan pusztítás meggátoltassék.

S már most oda értünk, hová a szives olvasó figyelmét vezetni akartuk. Naponta hallunk panaszt a községi erdők pusztításairól, s intéseket, sürgető figyemeztetéseket azok meggátlására. Nézetünk szerint sok, igen sok ebben a nagyítás. A községek legelő illetményűket letarolják, s bizony azt nem oly módon eszközlik, mint némely könyveken rágódó theoreticus szeretné, s valljuk meg magunk is elborzadunk tőle néha; de a sajátlagi erdőt ritkán pusztítják, legalább nem a hirdetett mérvben. „Mindnyájunké az, ha nekem nem szabad, te is távol tartsd magadat tőle.“ Gazdálkodnak a hogy tudnak, s ha majd a törvényhozás gondoskodott számaikra gondnokokról*) lesz abban is rend. S hogy ez mielőbb elérkezzék, mi is a tót példabeszéddel tartunk: „Daj bože, ale hned“ (adj Uram! de mindjárt).

A fenebbiekből láthatja a szives olvasó, hogy mi a bajokat nem a községekben keressük, hanem azokban, kik a tagosításokat létesítették: azok pedig mindig többé kevésbé művelt emberek valának, s tudtak, vagy tudhattak volna a jövőbe pillantani.

És végre mi szerencsétlenség van abban, ha egyes községek erdejüket elpusztítják! Föltéve, hogy az nem föltétlen erdőtalajon áll. A hol a község erdőt kapott ott még maradt is az erdőbirtokosnak erdeje elég, több mint saját faszükségletének kielégítésére kell. Ha a község erdejét elpusztította, arány szerint felosztja tagjai között, azon belterjesebb gazdaságot folytatván, jövedelme gyarapszik, s lesz miből fát vennie; az urasági erdőben pedig vehet. Persze, mindent föltéve.

Inkább ohajtjuk mi, hogy korlátoztassék a község a veszélynek kitett helyek elpusztításában s azokat pótolja az erdőben a szükséges célra alkalmas talajjal. Mindenesetre lényegesnek tartjuk minden ide vágó esetek megfontolásánál: lesz-e a község, vagy lehet-e jövőben fahiánynak, faszükségnek kitéve, avagy nem? Ezen kérdés megoldásától sok függ. A hol erdő bőségben van, a fa olesó: ott nem láthatjuk be mért ne használhatná a talajt oly célokra s oly módon, a mely szükségletei

*) Hogy a községek maguk gondoskodjanak szakképzett erdőkezelőkről, nem lehet várni, mert hisz hány város polgárai, kik pedig művelteknek tartják magukat, vélik ezt fölöslegesnek!

kielégítésére alkalmasabb, s miért tartson föl erdőt, erdő-tenger közepett, ha jó kaszálót szerezhetne márhája számára, vagy szántóföldet kenyernek, a hol drága a kenyér.

Világos az, hogy a földműves kész lenne bármely talajt szántófölddé, rétté átváltoztatni, nem tekintve pár év múlva parlag, avagy szikla rom lesz-e az; de hisz a törvény gondja lehet az, megfontolni ezt helyette, s csak akkor adni meg az irtási engedélyt, ha szakemberek véleménye helyesli.

Ne üssünk tehát mindjárt zajt a községek erdő pusztításai fölött, hanem vizsgáljuk közelebb a körülményeket s adjunk tanácsot, a hol elfogadják, figyelmeztessük a hatóságokat, a hol rendetlenséget s rossz akaratot látunk; a kormány pedig, s a megyék gondoskodjanak arról: hogy az ily eljárás megakadályoztassék, szabályoztassék, s a jövőben történő tagosításoknál észszerűleg és a jelennel s jövővel számot vetve járjanak el.

Sellei.

Gazdasági növénytermelés kapcsolatban erdei fatenyész- téssel.

Ismeretes dolog, hogy a vágásokban, közbevetőleg, vagy egyidejűleg az erdőújítással, néha gazdasági növények is természetnek. Ezen egyesítésnek — u. n. ortolásnak — többféle célja lehet:

1) a művelendő erdőtér azon akadályoktól megszabadítani, melyek a vetést vagy ültetést nehezítik s emellett néha még pénzbeli jövedelmet is eszközölni; s e szerint

2) a fatermelésből nyert haszon mellett, még a gazdasági növények műveléséből is pénzelní, s így ugyanazon földterületből kettős jövedelmet huzni.

A mi az első esetet illeti, nem lehet tagadni, miszerint, szakszerű eljárás mellett, az efféle gazdasági előművelések létesítése, a következő értékre nézve nem csak hasznos de némelykor okvetlen szükséges is lehet.

Midőn például az erdősitendő terület — a legelő marha által letaposott, kemény homag vagy épen szivalyból álló régi tisztás, akkor előre látható, hogy ily helyen a fának vetés vagy ültetés általi